

LÄRARHANDLEDNING

Betingad Rörelse

Moderna Museet Malmö

26.2 2022 – 29.1 2023

MODERNA MUSEET

INLEDNING

Den här lärarhandledningen är gjord för utställningen *Betingad rörelse – verk från Moderna Museets samling* och riktar sig till er som arbetar med barn och unga i grundskolan och gymnasiet.

Tanken är att handledningen ska kunna användas såväl inför besöket på museet, som i ett vidare arbete med utgångspunkt i utställningen efteråt. Den är utformad med grundskolan och gymnasieskolans läroplan i åtanke och kan kopplas till flera olika ämnen som biologi, bild och samhällskunskap.

I handledningen finner ni skolprogram med olika teman och förslag på åldersnivåer, begreppsförklaringar, diskussionsfrågor, fördjupningar samt förslag på ämnen att koppla till utställningen.

Varmt välkomna till Moderna Museet Malmö!

Lina Örtman

Intendent förmedling

Linda Sestrajcic

Konstpedagog

Kontakta oss gärna vid synpunkter på handledningen:
l.ortman@modernamuseet.se

OM UTSTÄLLNINGEN

Årets samlingsutställning *Betingad rörelse* är ett samarbete mellan museets intendent Andreas Nilsson och konstnärduon Gideonsson/Londré. Tillsammans har de valt ut konstverken till utställningen från Moderna Museets samling och Gideonsson/Londré bidrar även med ett eget nyproducerat verk som tar avstamp i konservatorns roll. Verket lyfter fram ett ofta osynligt bevarande arbete som sker bakom kulisserna på ett museum och består av både en statisk och en performativ del som aktiverar utställningen över tid. Betraktelser rörande konservatorns roll och arbete kan ses som centrala i utställningen där mötet mellan kropp och ting, det mänskliga och det materiella, genomgående diskuteras. Framträdande är också idén om en museisamling i ett läge mellan vila och exponering, där vilande föremål och kroppar laddas med innehåll och återuppväcks med varierande mellanrum.

Utställningen lyfter fram flera sällan visade verk från 1800-talets mitt fram till idag och presenterar dem i nya dialoger. Universella och existentiella teman som tid, liv, död, det naturvetenskapliga och det fantastiska förmedlas och diskuteras.

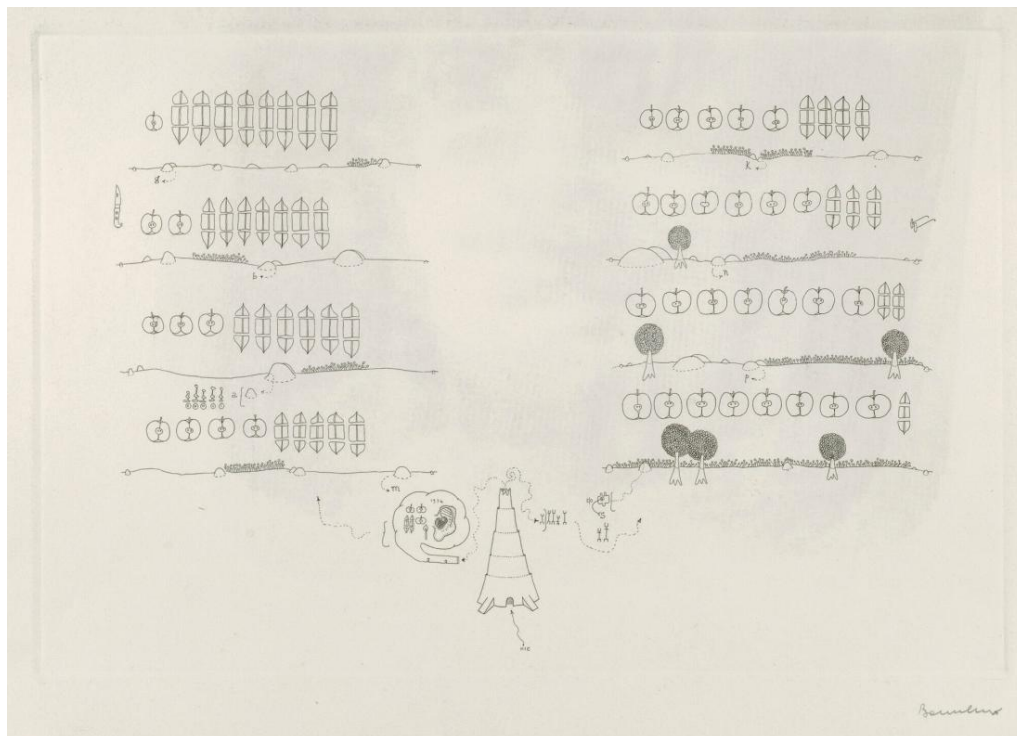
Utställningens curatorer: Andreas Nilsson och Gideonsson/Londré

Handledningens omslagsbild: Wolfgang Tillmans, *Frisimmare 180*, 2011, Reprofoto: Prallan Allsten/Moderna Museet

SKOLPROGRAM

TEMA 1: "TRÄDGÅRDSMAGIKER" - NATUREN OCH LIVET SOM MATERIAL

Från förskoleklass

Gianfranco Baruchello, Titel saknas, Före 1975, Etsning på papper,
Foto: Albin Dahlström/Moderna Museet

Konstnären Gianfranco Baruchello gör stora livsprojekt som blir till konst. Han levde en tid på landsbygden i utkanten av Rom där han skapade parallellt med hantera jordbruket, djuren och naturen runt om kring honom. Han såg detta som ett konst- och jordbruksprojekt med livet självt som material. Naturens oförutsägbarhet krävde att han var flexibel och anpassade sig vilket påverkade hans skapande – konsten blev som en direkt förlängning av det som omgav honom. Har du erfarenheter av när naturen, djuren, väder och vind gjort sig påmind i ditt liv? Hur kan naturen och livet i stort vara en del av ditt skapande?

Utifrån egna minnen av naturupplevelser arbetar vi i verkstan med att bygga landskap fyllt av djur, insekter, hus, odlingsmark och skog!

Material: Naturmaterial, kartong, lim, sopsäckar, underlägg, målarfärg.

TEMA 2: VERKLIGA DRÖMMAR OCH SKRUVADE VERKLIGHETER!

Från förskoleklass

I René Magrittes målning *Den röda modellen (Modèle Rouge)* ser vi ett par fötter eller är det ett par skor... skofötter? Där det ena – fötterna – kan ses som något levande och det andra – skorna – som något dött. Vi ser något vi känner igen men målat på ett oväntat och tillskruvat sätt. Det brukar kallas för surrealism inom konsten – när dröm, fantasi och verklighet möts och skapar egensinniga bilder. Den realistiska stilen i målningen tillsammans med den beskrivande titeln "*Den röda modellen*" hänger inte ihop med det vi faktiskt ser. Förstärker det kanske känslan av överklighet?

Vad är ens dröm och verklighet och kan drömmar och fantasier berätta något från vårt undermedvetna? Vi inspireras av våra egna drömmar och väcker de till liv i verkstan. Vad blir det då, ett upp och ner vänt hus, en tjurhäst eller ett talande träd? Ja, precis så knasigt som det kan vara i drömmarnas värld!

Material: Loppissaker, textil, trä, kartong, frigolit, målarfärg, limpistol.

TEMA 3: KROPPAR PÅ MUSEUM

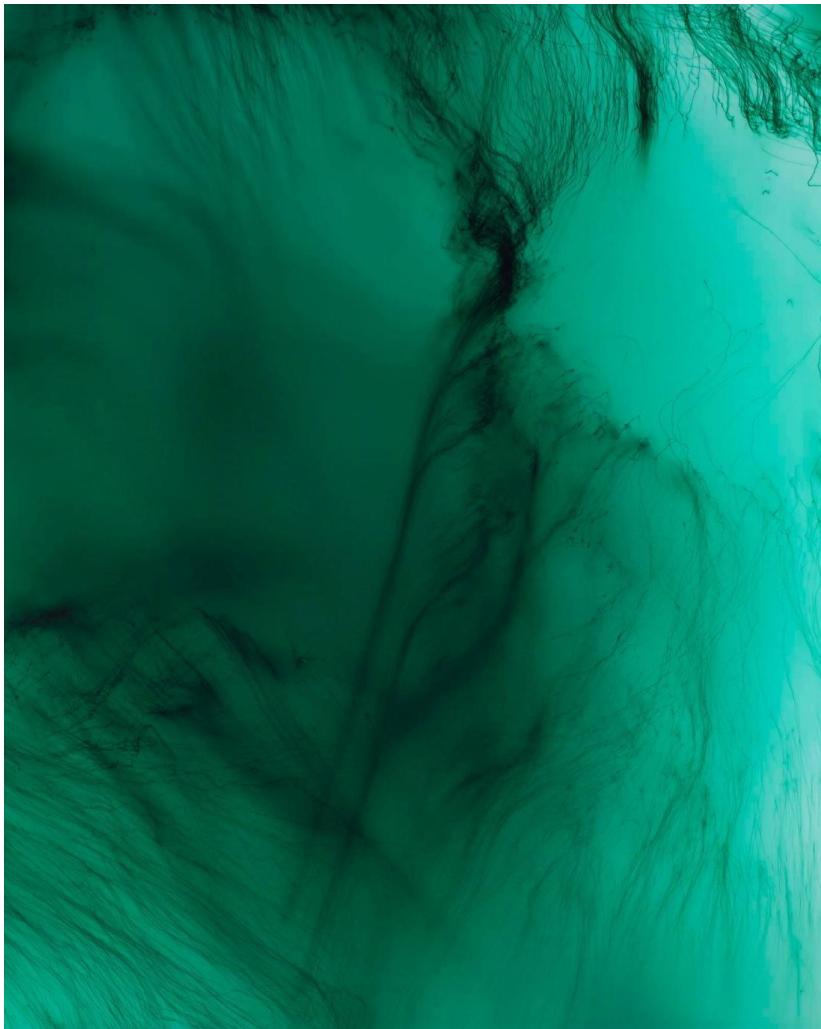
Från Åk-4

Vad händer med alla konstverken och vad gör föremålen, objekten och kropparna som utgör samlingsutställningen *Betingad rörelse* när de inte visas? Finns de ens då eller sover de bara för att sedan vakna till liv igen inför våra ögon? Hur känns det i våra egna kroppar när vi bekantar oss med konstverken och tingen i utställningen? Vi tittar närmre på några utvalda verk ur utställningen och fundera kring känslorna som väcks när vi ser dem. Vi försöker gestalta känslorna med kroppsposer, rörelser och känslortor.

Material: Den egna kroppen, papper, kol, knådgummi, långa penslar, målarfärg.

TEMA 4: ATT UPPTÄCKA DET SOM INTE GÅR ATT FÅNGA

Från Åk-6

”What connects all my work is finding the right balance between intention and chance, doing as much as I can.”
Wolfgang Tillmans

Wolfgang Tillmans, *Frisimmare 180*, 2011, färgfotografi typ C

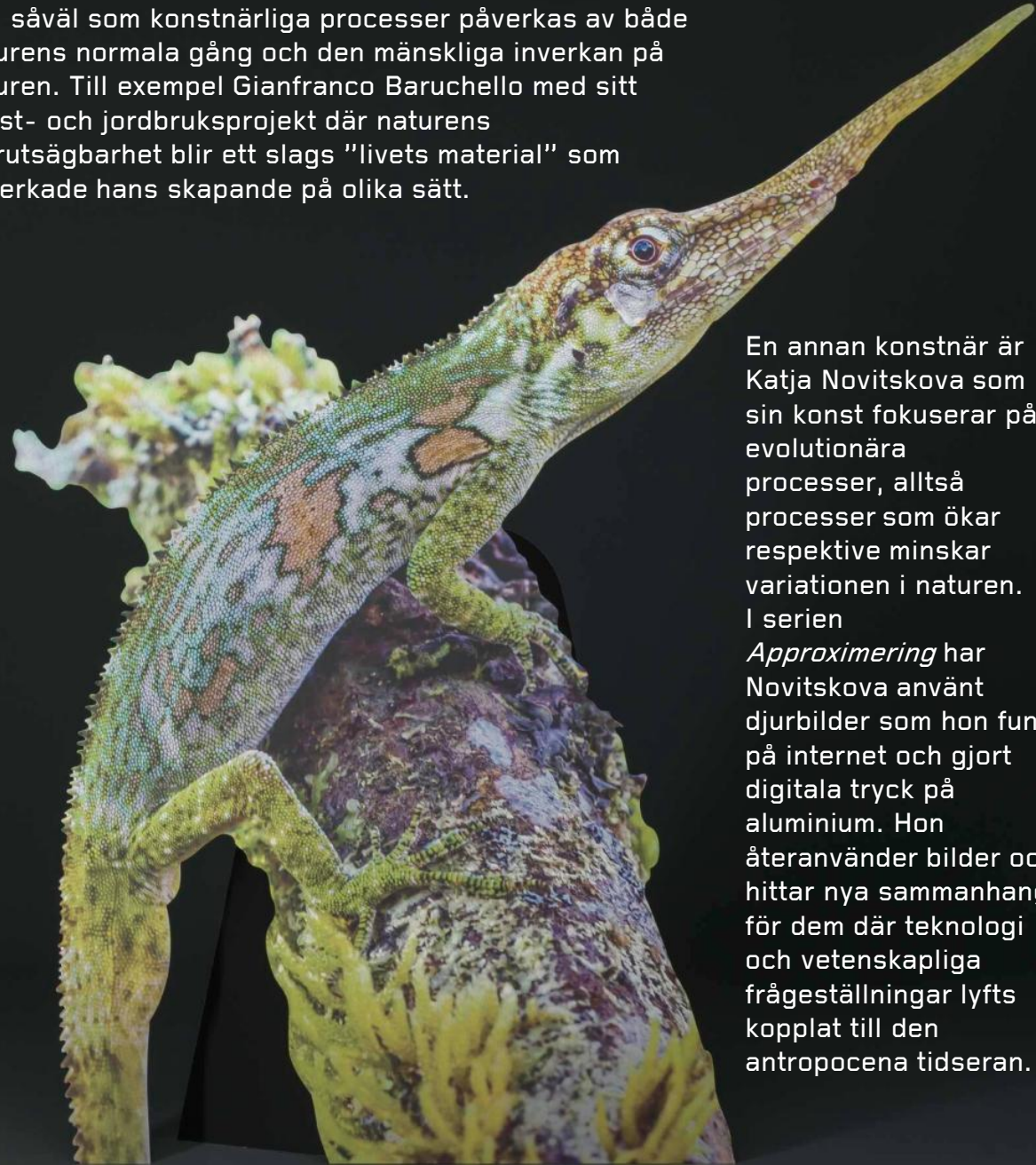
I verket *Frisimmare 180* (*Freischwimmer 180*) fångar den tyska konstnären Wolfgang Tillmans bokstavligen ljuset genom att belysa ett ljuskänsligt papper i ett mörkt rum. Plötsligt har ljuset, något som egentligen inte går att ta på, förvandlats till något fysiskt. En bild som påminner om färgad rök eller flytande ljus. Konstnären balanserar mellan hur han önskar att resultatet ska bli och att låta slumpen vara ledande i processen. Med inspiration av verket och konstnärens tänk skapar vi ”flytande ljusbilder” och associerar kring vad vi ser i de slumpmässiga och unika bilderna som uppstår!

Material: Marmoreringsfärg, vattenbalja, papper, kam, visp, tandpetare, gaffel, pensel.

FÖRDJUPNINGSUPPGIFT KOPPLAD TILL TEMA 1

Från Åk-4

I utställningen finns flera spår av hur miljö, material och ting såväl som konstnärliga processer påverkas av både naturens normala gång och den mänskliga inverkan på naturen. Till exempel Gianfranco Baruchello med sitt konst- och jordbruksprojekt där naturens oförutsägbarhet blir ett slags "livets material" som påverkade hans skapande på olika sätt.

En annan konstnär är Katja Novitskova som i sin konst fokuserar på evolutionära processer, alltså processer som ökar respektive minskar variationen i naturen. I serien *Approximering* har Novitskova använt djurbilder som hon funnit på internet och gjort digitala tryck på aluminium. Hon återanvänder bilder och hittar nya sammanhang för dem där teknologi och vetenskapliga frågeställningar lyfts kopplat till den antropocena tidseran.

Katja Novitskova, *Approximering*, 2014, UV-bäck på Dibond,
Reprofoto: Prallan Allsten/Moderna Museet

Hur påverkar vi jorden och hur påverkar jorden oss?

Den globala uppvärmningen ger katastrofala följder. Klimatförändringar rubbar känsliga ekosystem och den biologiska mångfalden minskar i allt snabbare takt över hela världen!

- Fundera och ge exempel på vad mänsklig aktivitet har haft för konsekvenser på miljön. Vad för effekter kan du se på exempelvis den biologiska mångfalden, ekosystemet och klimatet?
- Om vårt sätt att leva har konsekvenser på miljön, bör vi anpassa vårt levnadssätt och hur gör vi det? Vad kan vi som individer göra och vad är politikernas ansvar?
- Hur gör sig naturens krafter och dess processer påmind i samhället och i våra egna liv? Har du kanske blivit insnöad någon gång och inte kunnat ta dig till skolan?

"Undervisningen i ämnet biologi ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om biologiska sammanhang och nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själva och naturen. Eleverna ska ges förutsättningar att söka svar på frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt tänkande kring sina egna resultat, andras argument och olika informationskällor." Lgr 11 Biologi

Rebecca Horn, *Oyster Piano*, 1995,
Ostronskal, blykuler, metall och motor,
Foto: Albin Dahlström/Moderna Museet

Vad är klimaträttvisa?

Enligt forskningen beror de huvudsakliga orsakerna till klimatförändringar och minskad biologiska mångfalden på vår överkonsumtion och utsläpp av bland annat koldioxid, särskilt i den rika världen. De fattigaste och mest sårbara platserna och människorna på vår planet drabbas hårt, bland annat på grund av hotad livsmedelsproduktion, men även vi i Sverige kommer att drabbas allt oftare.

-Varför har den rika världen den största påverkan på klimatförändringen?

-Drabbas vi olika hårt av klimatförändringen beroende på vart i världen vi bor?

-Hur fördelar vi klimatansvaret? Är enskilda personers handlingar viktigare än politikens, statens och företags?

-Hur påverkar klimatförändringen människors boende, tillgång till mat och arbete i olika delar av världen?

Katja Novitskova, *Approximering*, 2014, UV-bäck på Dibond

Antropocen – Antropocen är en föreslagen benämning på den tidsålder som vi lever i nu och som karakteriseras av människans påverkan på jorden som lett till bland annat klimatförändringar.

FÖRDJUPNINGSUPPGIFT "MINNEN OCH MÄNNISKOVÄRDE"

Från Åk-7 och uppåt

I Lenke Rothmans verk *Ansikte bränt i tyg* framträder ett diffust ansikte i tyget. Rothman intresserade sig för materialets väsen. Genom subtila gester tillåts materialen i hennes konst härbärgera mänskliga tankar, känslor och minnen. Och som överlevare från koncentrationslägren Auschwitz och Bergen-Belsen tycks tankar om sorg, liv och död vara ständigt närvarande. Hennes arbete bär på smärta som uttrycks både subtilt och klart. Konstnären tydliggör hur ett enkelt bearbetat tyg på samma gång kan rymma en mångfald av minnen, känslor och funderingar. I de små delarna synliggörs något större och materialet tillåts leva sitt eget liv. Rothman har själv uttryckt det på följande vis: "Det klipps, sys, stuvats om i våra liv som vore det av tyg".

Lenke Rothman 1976

Lenke Rothman, *Ansikte bränt i tyg*, 1976, Bomullstyng med svedda märken,
Foto: Åsa Lundén/Moderna Museet

Minnen av trauman

Konst av olika slag kan hjälpa oss att minnas och bearbeta traumatiska händelser. Som Lenke Rothmans, *Ansikte bränt i tyg* som bär på konstnärens sorg och minnen av förintelsen. Det upprättas ständigt monument och minnesmärken för att hedra och minnas människor som fallit offer för olika tragedier som exempelvis efter Tsunamin eller terrordådet på Utöya.

1. Att leva innebär upplevelser av både lycka och sorg. Hur kan vi hantera och låta dessa motstridiga känslor samexistera? Blir det lättare att bära på sorgen genom att dela den med andra?

2. Hur tar du hand om dina eller andras känslor kopplade till smärtsamma eller orättvisa upplevelser? Kan det bli en kreativ motor eller kanske en politisk drivkraft?

3. Vi är enskilda individer men samtidigt är vi en del av något större. Ett samhälle, ett land, en värld. När många människor påverkas av stora händelser i världen får vi erfarenheter vi delar men många, ett slags samhällsminne eller kollektivt minne skapas. Kan du ge exempel på kollektiva sätt vi minns och bearbetar trauman i samhället och världen i stort? Konstverk, monument, galor, minnesdagar osv?

4. Ser du skeenden eller konflikter i världen idag som kan komma att bli en del av vårt gemensamma minne, vårt kollektiva trauma?

Det viktiga är inte att hitta de rätta svaren utan att tillsammans fundera och reflektera, alla svar kan vara rätt – ur olika perspektiv!

Vad är människovärde?

De flesta av oss skulle utan tvekan acceptera begrepp som människovärde och mänskliga rättigheter som något alla oavsett religion, etnicitet, kön, sexualitet, hudfärg, rik eller fattig äger bara genom att existera och att vara människa. Alltså borde människovärdet vara lika för alla och ej påverkas av våra personliga bakgrunder, egenskaper och prestationer. Trots det verkar historien och våra egna livserfarenheter gång på gång motbevisa oss.

Roger Fenton, *Dödsskuggans dal*, 1855, saltpapperfotografi monterat på kartong,
Reprofoto: Tobias Fischer/Moderna Museet

1. Diskutera fritt utifrån vad du tror och känner att begrepp som människovärde och mänskliga rättigheter borde innefatta?
2. Sök information, exempelvis genom att googla på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.
3. Respekteras allas lika människovärde och rättigheter? Hur ser det ut i Sverige samt i andra delar av världen?
4. Har du personliga upplevelser som inneburit en påtaglig känsla av att ditt eget eller andras människovärde kränkts?
5. Vilka olika sätt finns det för att säkerställa allas lika värde? Till exempel politiskt? Ekonomiskt? Socialt?

BILDANALYS

Prova att analysera bilder med hjälp av olika metoder.

Axel Fridell, *Vision under sjukdom*, 1933, tusch och blyerts på papper, Foto: Prallan Allsten/Moderna Museet

Att tolka bilder kan göras på många olika sätt och inga av dem är fel. Här presenterar vi några av dem. För att tolka bilders visuella språk kan begreppen *denotation* och *konnotation*, som härstammar från semiotiken, användas.

Denotation – Avser ett teckens egentliga betydelse. Vad är det vi ser på bilden? Vilka detaljer finns och hur är den uppbyggd? Hur ser kompositionen ut, linjerna och färgerna? Vad föreställer den?

Konnotation – Innebär ett teckens bibetydelse. Vilken känsla förnimmer detaljerna i bilden? Vilka associationer dyker upp av det som avbildas? Vissa objekt kan generellt lättare skapa gemensamma associationer, medan andra konnotationer blir mer personliga. Hur är det i den här bilden?

"Bilder har stor betydelse för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden. Kunskaper om bilder och bildkommunikation är betydelsefulla för att kunna uttrycka egna åsikter och delta aktivt i samhällslivet."

Lgr11 – Bild

Klaus Rinke, *Memory of the skin*, 1987, blyerts och akvarell på papper, Foto: Albin Dahlström/Moderna Museet

Se om ni kan hitta konstverket ovan när ni besöker utställningen och prova att göra en bildanalys med hjälp av olika tolkningsnivåer:

Materiell – Vad berättar materialet om verket? Är papperet blankt eller matt, platt eller på något sätt tredimensionellt? Vilken känsla förmedlar materialet? Uppstår några särskilda konnotationer av bildens material?

Plastisk – Hur är kompositionen i bilden uppbyggd? Vilka färger och former finns det? Bidrar bildens element och dess placeringar till att skapa djup i bilden?

Ikonisk – Vilka budskap går att utläsa ur bilden? Hur relaterar de olika elementen till varandra och vad säger de om bildens helhet?

Verbal – Vad berättar titeln om bilden? Förstärker den vad bilden visar eller uppmuntrar den till en annan tolkning? Om bilden inte hade haft någon titel, hade den tolkats annorlunda då?

PRAKTISK INFORMATION VISNINGAR

Våra skolvisningar ger stort utrymme för alla elevers individuella upplevelser, känslor och intryck av konstverken vi tillsammans tar del av. Upplever vi samma saker, eller olika? Vad fångar vår nyfikenhet? Vi arbetar med dialogbaserade visningar och vi åldersanpassar alla våra upplägg.

VERKSTAD & WORKSHOP

Om ni väljer att boka en visning med efterföljande verkstadsaktivitet kan ni välja mellan våra färdiga skolprogram, eller kontakta oss för att arbeta fram ett eget upplägg efter era önskemål.

BOKA

Boka in en visning av en konstpedagog med eller utan efterföljande verkstadsaktivitet hos oss! Även om du vill komma med din klass utan en bokad aktivitet vill vi att du hör av dig i förväg. Kontakta bokningen via formuläret på vår hemsida!

HITTA HIT

Vi finns på Ola Billgrens plats 2-4 i Malmö. Museet ligger på gångavstånd från Malmö centralstation nära Caroli City, Gustav Adolfs Torg och Stora Nygatan.

INFÖR BESÖKET

När ni kommer till Moderna Museet Malmö på egen hand uppskattar vi om hela klassen går tillsammans i grupp genom salarna. Behöver du hjälp med något, fråga museets värdar. De berättar gärna om konsten! Läs gärna igenom våra trivselregler som finns på vår hemsida!

FOLDRAR & VÄGGTEXTER

Moderna Museet Malmö erbjuder alla sina besökare att ta del av information via väggtexter och utställningsfoldrar. Använd dig gärna av dessa som en läranderesurs och låt dina elever göra samma sak för att lära sig mer om konsten och utveckla sin språkförmåga. Väggtexter presenteras på tre språk: svenska, engelska och arabiska och foldrar alltid på två språk: svenska och engelska.

EFTER ERT BESÖK

Efter besöket på Moderna Museet är det bra att återkoppla till konstupplevelsen och vad eleverna uppfattade och tyckte när de såg utställningen. Det finns säkert elever som har frågor som de vill ha svar på men som de inte ville eller vågade ställa på museet. Det kan även finnas elever som har med sig intryck och tankar som dröjt sig kvar som de gärna vill dela med de andra i gruppen. Därför är det bra om du som lärare öppnar för en dialog med eleverna om besöket. Ta gärna den här lärarhandledningen till hjälp. Diskutera vad ni tyckte om utställningen vi såg på Moderna Museet Malmö! Var det något konstverk som ni tyckte var extra intressant eller som ni tyckte speciellt mycket om och i så fall varför? Var det något ni mötte i utställningen som ni har funderat på eller något ni inte kände till eller tänkt på innan? Låt eleverna berätta för varandra. Hur upplevde ni utställningen? Blev konsten mer intressant, gav det nya perspektiv eller nya tankar och synsätt? Du kan självklart hitta på helt egna frågor eller komplettera med ytterligare frågor som mer direkt ansluter till det som just din klass upplevde vid ert besök på Moderna Museet Malmö.